

Pratarmė

Jūsų rankose – jau vienuoliktas mokslo žurnalo *Ars et praxis* numeris. Atsinaujinęs ir naują dešimtmetį pradedantis žurnalas šį kartą plonesnis, nei galėtų būti, tačiau apatariamomis temomis ir turiniu tikrai ne prastesnis už ankstesnius. Šiame numeryje skelbiami septyni Lietuvos muzikos ir teatro akademijos (LMTA) dėstytojų ir meno doktorantų darbai bei Tartu universiteto Kultūros tyrimų instituto doktorantės publikacija. Žurnale, sekant tradicija, mokslo tyrimai skirstomi į teorinę (*Ars*) ir praktinę (*Praxis*) dalis.

Žurnalo *Ars* dalį pradeda straipsnis, kuriame nagrinėjama svarbi, iki šių dienų atskirai netyrinėta Kauno Valstybės teatro veiklos sritis – užsienio operos solistų gastrolių Valstybės teatre. Kartu šis straipsnis yra Tamaros Vainauskienės tyrimo „Užsienio operos solistų gastrolių Valstybės teatre: asmenybės ir vokalo mokyklų identifikavimas“, publikuoto *Ars et praxis* dešimtajame numeryje, antra dalis. Jame, remiantis archyvų dokumentais, literatūra, spektaklių recenzijomis, kitais aktualiais informacijos šaltiniais, autorė tęsia tyrimą apie tai, kokie dainininkai buvo atvykę gastrolių į Valstybės teatrą, kokioms vokalo mokykloms jie atstovavo, kokius vaidmenis atliko minėtame teatre, kaip užsienio solistus įvertino to meto lietuvių muzikos kritikai.

Etnomuzikologų tyrimų laukui šiame žurnalo numeryje atstovauja Gaila Kirdienė. Autorės straipsnyje „Žvilgsnis į lietuvių liaudies muzikantų giminių (auto)biografinio tyrimo metodologiją“ pirmą kartą nagrinėjami etnomuzikologams aktualūs muzikantų giminių (auto)biografinių tyrimų būdai ir priegijos. Kirdienė pabrėžia, kad XXI a. šios srities tyrimuose vis svarbesni tampa per giluminius ir pusiau struktūruotus interviu užrašomi ilgi pačių muzikantų pasakojimai, kuriuose siekiama atskleisti asmeninį jų požiūrį, iš kartos į kartą perduodamas vertybes, pokyčius, patirtis ir psichologines būsenas įvairiuose kontekstuose skirtingais istoriniais ir politiniais laikotarpiais.

Kituose dviejuose žurnalo *Ars* dalies straipsniuose pateikiami LMTA meno doktorančių tyrimai. Ieva Jackevičiūtė skaitytojus supažindina su spektaklių kūdikiams tema ir per juos kylančiais iššūkiais, kai į sceną veržiasi žiūrovai, kurie bėgioja, atiminėja iš aktorių rekvizitus, valgo, verkia ar miega. Straipsnyje „Spektaklių kūdikiams ir vaikams iki penkerių metų kūrybos unikalumas“ autorė, pati auginanti tris vaikus, teigia, kad, nepaisant visų spektaklių autoriams kylančių sunkumų, jų reikšmė augančiam vaikui

yra nekvestionuojama. Kitas darbas – „Absurdo tradicija ir juodasis humoras dokumentiniame kine: A. Žegulytės *Animus animalis* ir R. Barzdžiukaitės „Rūgštus miškas“. Tai Akvilės Gelaziūtės tyrimas, kuriame autorė nagrinėja absurdo tradiciją. Straipsnio tikslas – apžvelgti absurdo komizmo prielaidas dokumentiniame kine ir ištirti, kaip absurdo komizmas reiškiamas per naratyvą ir naraciją.

Žurnalo *Praxis* dalį atveria Neringos Valuntonytės straipsnis „Ieškant meninės atlikėjo tapatybės: scenos persona ir asmeninis prekės ženklas“. Atlikusi tyrimą LMTA meno doktorantė atskleidžia, kad esama tam tikro paradokso: nors atlikėjui kuriamas lūkestis būti išskirtine asmenybe, sąmoningas to demonstravimas suprantamas kaip neigiamą įtaką galintis turėti reiškiny. Straipsniu autorė siekia skatinti šiuolaikišką požiūrį į atlikėjo individualumą atsisakant romantinės nuostatos ir vartojant dvi sąmoningos tapatybės potekstę turinčias sąvokas – personą ir asmeninį prekės ženklą.

Monika Jašinskaitė, nuo 2021 m. studijuojanti Literatūros ir kultūros tyrimų studijų doktorantūroje Tartu universiteto Kultūros tyrimų institute, savo tyrimą „The Effects of Neoliberalism on the Lithuanian Performing Arts System: Production and Distribution“ (liet. „Neoliberalizmo poveikis Lietuvos scenos meno sistemai: produkcija ir platinimas“) žurnalui pateikė anglų kalba. Straipsnyje tiriama, kaip neoliberalizmas veikia Lietuvos scenos meno sistemą. Autorės teigimu, tyrimas atskleidžia neoliberalizmo įtaką Lietuvos scenos menui instituciniame ir valstybės lygmenyje, išryškina didelę neoliberalizmo sąlygomis prisitaikiusių veikti nepriklausomų organizacijų rinkos dalį, kūrybinių procesų organizavimo pokyčius valstybiniuose teatruose, neišvystytą sklaidos rinką bei su viešuoju finansavimu susijusias problemas.

Straipsnį „Kompozitoriaus ir atlikėjo bendradarbiavimas: ribos ir galimybės“ parašė dvi autorės – LMTA meno doktorantė Joana Daunytė-Savickienė ir jos tiriamojo darbo vadovė Audra Versekėnaitė-Efthymiou. Bendraautorių tyrime analitinis žvilgsnis fokusuojamas ties lietuvių kompozitorių Žibuoklės Martinaitytės, Rūtos Vitkauskaitės, Giedrės Pauliukevičiūtės kūrybinio bendradarbiavimo su viena straipsnio autorių – arfininke Daunytė-Savickiene – aspektu. 2018–2022 m. arfininkė inicijavo naujų kompozicijų arfai solo ar arfai su ansambliu kūrimo projektą „Arfa naujai – LT“, todėl straipsnyje siekiama atskleisti įvairius kompozitorių ir arfininkės bendradarbiavimo modelius prekompoziciniame kūrinių komponavimo etape. Tyrimas atliekamas taikant atvejo analizės metodą, aptariant konkrečius bendradarbiavimo tarp atlikėjos ir minėtų trijų kompozitorių atvejus.

LMTA meno doktorantės Marios Mirovskayos tyrimas „Fortepijono ir pučiamųjų sekstetas: repertuaro parinkimo problema“ baigia *Praxis* dalį. Autorė konstatuoja, kad per daugiau nei 170 m. buvo sukurta apie 300 sekstetų, susiformavo tokios fortepijono

ir pučiamųjų instrumentų seksteto žanro tendencijos, kaip stambių formų naudojimas seksteto kompozicijoje, fortepijono vaidmens svarba partitūroje ir kt. Taip pat ji pabrėžia, kad repertuaro pa(si)rinkimo sekstetui procesas – ambivalentiškas iš esmės, nes gana didelis kūrinių skaičius ir stilistinė įvairovė kelia iššūkių tiek aukštųjų mokyklų studentams, tiek atlikėjams profesionalams.

Žurnalo *Ars et praxis* vienuoliktą tomą užbaigia Priedai – juos sudaro 2023 metų Kronika, kurioje apžvelgiamos LMTA leidybos naujienos, įvykusios konferencijos, nurodomi apgintų meno doktorantūros projektų, magistro ir bakalauro darbų sąrašai, apdovanojimai; taip pat pateikiama informacija apie šio *Ars et praxis* numerio straipsnių autorius ir *Atmena autoriams*.

Sudarytoja